'Komen de tijen, dan komen de plagen'

FLOOR KOPER (1897)

''t Was een doffe ellende. Ik zat op de visserij en mijn vrouw jankend thuis. Een schat van een wijf, maar van de wal. Ze kende de zee niet en had er een gloeiende hekel aan. Was ik thuis, dan zeurde ze me de kop gek. Ze smeekte me om thuis te blijven. De tijd was slecht. Veel armoe en aan de wal geen werk. Soms viel er in de bouw wat te verdienen. Dat deed ik dan om bij mijn wijf te zijn. Na een paar weken stond ik meestal weer op straat. Ik heb het altijd verrekt om naar de steun te gaan. Schooien om een dubbeltje voor wat eten.

Als ik dan op een morgen mijn rood baaien ondergoed aantrok, wist mijn wijf hoe laat het was. Ze zei nooit veel als ik wegging. Ze begreep het. Maar steeds was het, alsof ze me niet terug verwachtte. Met andere Zandvoorters sjouwde ik dan langs het strand naar IJmuiden. Daar vond ik als matroos altijd wel een vissersschuit. Maar die gang, die viel me steeds zwaarder.

Eerst ging het nog wel. In het laatst had ik zelfs geen lol meer aan varen. Het vrat aan me. Was ik weg en stormde het, dan deed ze geen oog dicht. Ik wist: ze zou er nooit aan wennen.

We kregen een zoon. Dat maakte het nog moeilijker. Steeds vaker sloeg ik een teelt over. Ook al, omdat ik als opperman aardig de kost kon verdienen. Maar zat ik zonder werk, dan trok ik weer naar IJmuiden.

Toch hield ik het niet vol. Mijn wijf ging er aan kapot. Ik ook. Zo verzeilde ik aan de wal. Dat viel natuurlijk ook niet mee. Op zee ben ik groot geworden. Varen was mijn lust en mijn leven. Schipper Willem Paap van de roeireddingboot had dat door. Op een dag kwam hij bij me. Floor, zei hij, voel je ervoor om roeier in de reddingboot te worden? 't Is goed, zei ik.

Mijn wijf vond het verschrikkelijk. Ze kreeg de zenuwen al als we met een stevige bries gingen oefenen. Ik hield haar maar voor dat ik er wat mee verdiende. Dat het daarom wel moest. Toch heb ik haar niet lang in die waan gelaten. Voor een oefening kreeg je drie of vier gulden. Dat geld deed me niks. Het reddingwerk sprak me aan.

Gevaarlijk? Als visserman had ik notitie van de zee genomen. Een reddingboot is geen mooi-weer-boot. Komen de tijen dan komen de plagen. Want gebeurde er wat, dan moest je alles achterlaten. En tegen je vrouw en kinderen zeggen: ik ga naar zee.'

Zijn afkomst had het voorland van Floor Koper (1897) afgebakend. Dat lag aan de andere kant van de duinen. Daar, waar zijn vader als matroos op een bom was gebleven. Floor was pas 3, zijn jongste broertje nog niet eens geboren. Moeder bleef achter met acht kinderen. Ze had er negen gebaard.

De zee nam. Een visserman aanvaardde dat. Zijn gezin had er maar mee te leven. In dat wereldje groeide Floor op. Daarbuiten was niets. Immers, een zoon van een Zandvoortse visserman ging naar zee. Broers van Floor gingen. En als jongen van 13 zei hij tegen zijn moeder: Laat mij ook gaan varen.

'Dat mens heeft het nooit makkelijk gehad. Ze bleef achter met zeven jongens en een meid. Een jonger zusje was vader al voorgegaan. Eigenlijk heeft moeder altijd in de rouw geleefd. En toen gingen haar zoons ook nog naar zee. Ze moet er een verschrikkelijke hekel aan hebben gehad. Toch hield ze ons niet tegen. 't Was alsof ze het als onvermijdelijk beschouwde. Vreemd eigenlijk. En toch... Moeder moest de kost voor ons bij elkaar scharrelen. Dat mens heeft zich dood gewerkt om ons vreten te geven. Ging er dan weer één ter visserij, dan kreeg zij het niet makkelijker. De anderen wel meer te vreten.

Ik monsterde als afhouder aan op de Noordwijk 31, een bom. Mijn broer Evert voer daar ook op. Twee dagen voor pinksteren zouden we uitvaren. De dag ervoor moesten we aan boord zijn. Het was juni. We gingen lopend naar IJmuiden. M'n broer, ik en nog een stel Zandvoorters. En daar, in de haven, lag mijn eerste schuit. Stoer stapte ik aan boord. Bang om op te vallen. De rest van de bemanning zat al in het logies. Mijn broer schoof ook bij. Ik kroop weg in een hoekje en keek maar wat rond.

Dat die bom eigenlijk een groot vuilnisvat was, zag ik niet. Evenmin rook ik de stank van viezigheid. Met grote oren luisterde ik naar wat die mannen aan de wal hadden beleefd. Niemand lette op mij, of keek me zelfs maar aan. Het leek alsof ik voor hen niet bestond. Dat ging zo tot de

Aan de kust waren schelpenvissers meestal wel bereid om met hun paarden als voerlui de Redding-Maatschappij te dienen. Hier is een schelpenvisser aan het werk op het strand voor Zandvoort. Op de achtergrond het in 1905 gestrande stoomschip Alba.

Hoge heren van het hoofdbestuur en de plaatselijke commissie in de late jaren twintig bijeen voor de boot van Zandvoort. Er in de schipper en de roeiers onder wie Floor Koper, staand derde van links.

kok kwam. Ook mij zette hij een blik voor. Rooie bieten met spek.

Die avond gingen we vroeg te kooi. Daar lag je dan met z'n vieren in. Natuurlijk deed ik geen oog dicht. Steeds moest ik aan morgen denken. Dan ging ik naar zee...

Die ochtend zag ik voor het eerst de schipper. Jaap van Roon heette hij. Een gedrongen kereltje met een pruim achter z'n kiezen. Toen naar zee... Ik wist niet waar ik eerst moest kijken. Maar dat duurde maar eventjes. Opeens kreeg ik een vreemd gevoel in mijn maag. Even later begon alles voor mijn ogen te draaien. Op het voordek knikte ik door de knieën en gooide alles eruit. En toen ben ik toch geschrokken. Evert, schreeuwde ik naar achteren, ik spuug bloed. Mijn broer kwam, hees me overeind en beet me toe: stel je niet aan, je hebt bieten gevreten, je bent zeeziek. Ziek was ik ja. Verschrikkelijk. Ik wilde wel om moeder schreeuwen. Als die anderen me maar niet hadden uitgelachen. Zeeziek. Wist ik wat dat was.

De visserij was de noord uit, bij de Shetland-eilanden. Evert had me dat verteld. Dat zou daar ginder dan wel ergens wezen. Maar om er te komen viel niet mee. Wind was er nauwelijks en hij zat ons nog tegen ook. De eerste dag verdaagden we met de stroom bezuidwesten Zandvoort. Net de verkeerde kant uit. Voor anker wachtten we daar het tij en een zuidelijke wind af. Die bommen waren net tobbes. Ze moesten het voor de wind hebben, anders gingen ze niet. En die wind wilde maar niet krimpen.

Twee dagen na pinksteren lagen we nog niet eens voor IJmuiden. Maar op een avond zei de schipper: jongens leg alles aan, want morgen gaan we varen. En verrek, er kwam ander weer. Alle zeilen kwamen erbij en daar dreef die tobbe de noord in. Tenminste, dat zeiden ze. Ik had nergens benul van. Natuurlijk, ooit had ik wel eens een naaldkompas gezien. Een kaart was me ook niet vreemd.

Maar wist ik veel, waar die passer voor diende? En dan had je ook nog zoiets als een sextant. Toch bleken die middelen maar bijzaak.

De schipper voer meer op het dieplood dan op de kaart of kompas. Hij had het ook altijd bij de hand. Had hij weer eens gelood, dan las hij op de kaart af waar we ongeveer moesten zijn. Zo kon op geen 20 mijl nauwkeurig worden gezegd, wat onze positie was. Bij thuis halen was dat niet anders. We zochten de kust af, totdat we op onze bestemming waren.

Aan boord was weinig te doen. Voor die anderen dan. Ik was het ketelbinkie en overal goed voor. Jo, ga eens een pruimpje voor me halen. Floor haal even wat water. Jo doe dit, Floor doe dat. Zo ging het de hele dag. Maar wat kon mij dat schelen. Ik had er alleen een verschrikkelijke hekel aan, als ze me vroegen even te kijken hoe laat het was.

Ik kon helemaal niet klok kijken. Voor de anderen wilde ik dat natuurlijk niet weten. Dus ik onderin. En als die kleine wijzer dan bijvoorbeeld het dichtst bij de elf stond, dan zei ik maar: 't is bij elven.

Die eerste dagen aan boord gingen nog. Alleen dat eten en slapen. Lag ik daar met drie van die lui in één kooi. Achteraan natuurlijk. Doodop, maar slapen kon ik niet. De één laat een poepje, de ander een boer en je buurman snurkt. En na een paar weken stinkt de een nog meer dan de ander. De kleren kwamen nooit uit. Alleen dan, als men zich ging verschonen. Moeder had ons 3 schone stelletjes meegegeven. Sommigen hadden niks. Ik heb gezien, dat kerels hun onderkleren uitklopten en ze omgekeerd weer aantrokken. En die lui zeiden tegen mij: zou je je kleren niet eens wassen?

Wassen deed men zich alleen als men er zin in had. Dat was zelden. Daar was trouwens de watervoorraad ook op afgestemd. Aan boord hadden we zo'n 30 tot 40 kantjes. Dat was al ons drinkwater. Nu was dat zat. Na een week al zette niemand er meer een bek op. Want had je dorst, dan moest je eerst de vliegen van het water strijken. In dat water kookte de kok ook het eten. De ene dag grauwe erwten, de andere dag bruine bonen, een dag later snert en dan weer grauwe erwten. Met niks erin natuurlijk. Verder kreeg iedereen een wekelijkse portie zeekaak. Dat at je 's avonds bij de rijst met bier. Nou was dat water al niet te zuipen, laat staan de rijst te vreten. Om er wat smaak aan te geven, werd er bier over de rijst gegoten. Geen echt bier, maar het vuilste goedje dat er was.

De verveling vrat aan de stemming. Vreten, kletsen en slapen. Anders deden die lui aan boord niet. Zij waren gewoon na zo'n 4 weken te gaan vissen. Dan ook begonnen ze pas te verdienen. Maar na 4 weken hadden wij nog geen kop haring aan boord, zelfs nog geen land geroken. Pas na 6 weken verdaagden we voor Lerwick, onze bestemming. De schipper vond, dat we eerst dat plaatsje maar even aan moesten lopen. Iedereen was voor. Voor een dubbeltje heb ik daar nog een bus pepermunt gekocht. Het ging die anderen natuurlijk om wat anders. Nou, daar kregen ze tijd genoeg voor. Want juist die nacht draaide de wind. Konden we daar onder zeil nooit die baai meer uitkomen. Drie weken hebben we daar liggen niksen. En die lui maar kankeren. Want geld hadden ze niet.

Op de kade maakten sommigen een praatje met de Engelsen. Zij voeren daar met haringkoppels onder stoom. Daarmee brachten ze de verse haring aan de wal.
Die lui hebben bepaald medelijden met ons gekregen. Op een ochtend kwamen ze langszij en hebben ze ons naar buiten gesleept. Negen weken waren we al onderweg, voordat de vleet werd uitgezet. En wij begonnen te verdienen. Toen ook zou ik pas het werk doen, waarvoor ik had aangemonsterd.

We visten met 70 netten en haalden die eerste dagen aardig wat binnen. Maar weer zat het ons tegen. De zee was nogal wreed en maakte het een paar nachten onmogelijk te halen. We zullen zo'n anderhalve week gevist hebben, toen de schipper zei: halen en thuisvaren. De wind was doorgeschoten naar het noordwesten. De schipper moet bang geweest zijn, dat we met die bom niet meer thuis zouden komen. We hadden nog maar negen last haring aan boord. Laat die stakker nou nog bijna gelijk krijgen ook.

Voor de wind liep de bom lekker weg. Tot we op een dag een vreselijk gekraak hoorden. Iedereen schrok zich rot. Helemaal toen aan bakboordzij een stuk hout boven kwam drijven. Dat bleek onze kiel te zijn. De Noordwijk 31 had een aangezette kiel. Vroeger had ze nog met zwaarden gevaren. Toen de havens kwamen, was ook onder de Noordwijk 31 met beugels een kiel gezet. Nu was die aangehangen kiel losgeslagen. Daar dreven we. Als een echte tobbe. Pal voor het lapje. Want kregen we de wind ook

maar iets achtelijker dan dwars, dan maakte de bom meer lij dan voortgang.

De zwaarden en klampen waren er afgehaald. Uiteindelijk vonden we de zwaarden ergens onderin terug. We hebben de mikken nog van dek gesloopt en die met touw onder het schip door aan bak- en stuurboordzij vastgesjord. Hadden we ook weer klampen. Nog eens 2 weken later kwamen we ergens op zee een marineschip tegen. Die lui vroegen ons, waar we heen gingen. Weten wij veel, schreeuwden we hun toe, maar we moeten naar huis. Dat marineschip heeft ons toen nog in Nieuwediep binnengesleept. Daar zijn we allemaal van boord gegaan en is de vangst geveild. Voor mij schoot er uitgerekend 35 cent over. Daarvoor had ik 13 weken op zee gezeten. Ik kon er de reis van Nieuwediep naar Zandvoort niet eens mee betalen.

Nou had ik uiteindelijk wel wat meer verdiend. Want als je aanmonsterde kreeg je een voorschot. Evert had ƒ 40,- voor me opgenomen. Maar van dat geld moest ik dan wel zelf een olierok, een boezeroen, een zuidwester en andere spulletjes kopen.

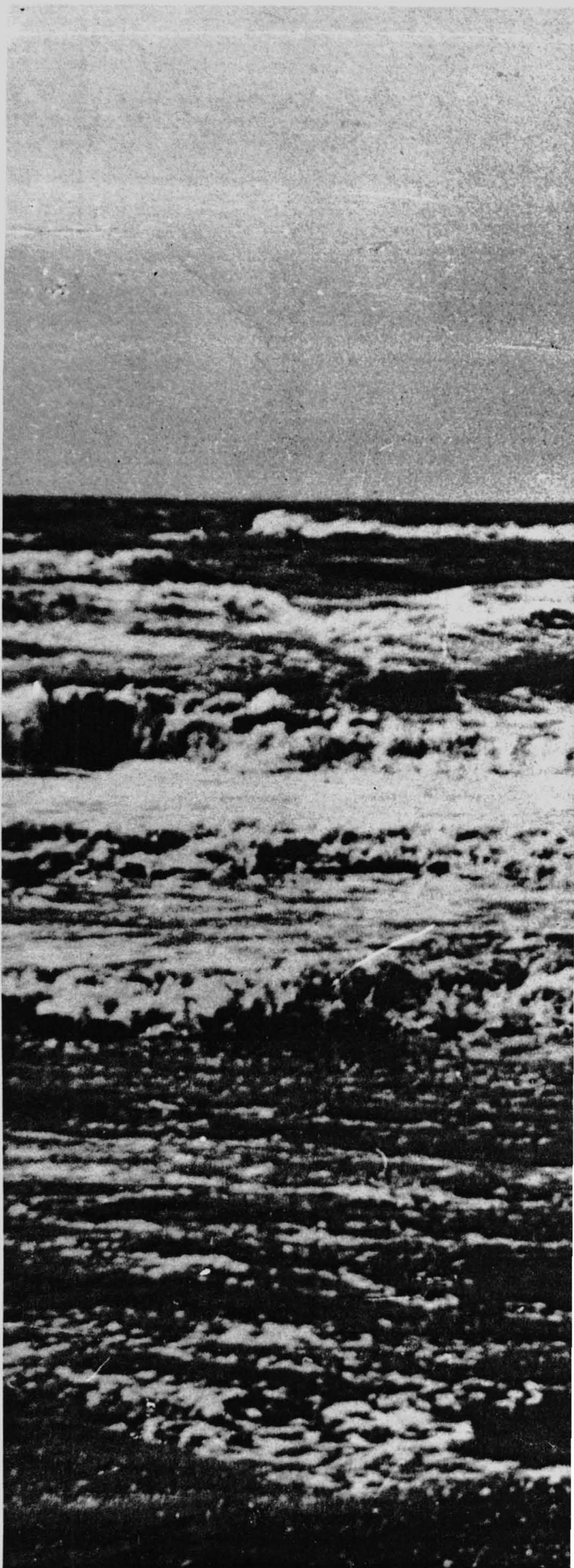
Nou, na 13 weken zee was van dat oliegoed en mijn andere kloffie nog maar weinig heel. Dacht ik op de visserij wat te verdienen. Het enige wat ik rijker werd, was de ervaring. En die zei: nooit meer op een bom.'

Floor Koper verzeilde op een stoomtrawler. Hij zou een ontrouwe gast zijn. Want waren er aan de wal een paar centen te verdienen, dan bleef hij thuis. Dat ging zo een paar jaar. Tot hij als kok aanmonsterde op de IJm 65 Martha, een stoomtrawler. Aan boord van de bom had Floor geleerd hoe een grauwe erwt, bruine boon en snert klaar te maken. En als kok op een trawler hoefde je weinig meer te weten. Zo stoomde Floor met de Martha de eerste wereldoorlog tegemoet. En daarmee een voor de visserij vreselijk gevaarlijke tijd.

'Op de Martha had ik het goed naar de zin. Een Zandvoorter, ook een Koper maar geen familie, was schipper. En wat voor één. Hij kon niet lezen en schrijven, maar was een eerste klas schipper en visserman. Stoomden we thuis, dan kwam hij altijd precies voor IJmuiden uit. Onder hem heb ik goed verdiend. Ook hij deed alles op het dieploodje. Bijvoorbeeld het uitzetten van het net. Altijd smeerde hij eerst wat vet aan de onderkant van het dieploodje. Zaten er dan steentjes aan, dan moesten we verder stomen. Waren die er niet, dan was er weinig kans om de netten te verspelen.

Mijn broer Evert voer inmiddels ook op een trawler, de Hubernia. Op een dag sjouwden we weer samen naar IJmuiden. Onderweg begon hij al: Floor, je kunt veel beter bij ons aan boord komen. Tot in IJmuiden bleef hij aandringen. Maar ik had het goed bij die schipper. Ik voelde er geen bliksem voor om van de Martha af te stappen. Ja, ik was kok. Maar ik verdiende toch goed? En zo

De reddingboot van Zandvoort in de branding.

stapte hij aan boord van de Hubernia en ik op de Martha. Het was in oktober 1915. Mijn broer ik voeren tegelijk uit. We hebben elkaar nog gedag geschreeuwd. Die dag zag ik hem voor het laatst.
De Hubernia heeft een mijn opgevist en is met man en muis vergaan. Dat hoorde ik, toen ik weer met de Martha in IJmuiden was aangekomen. Niemand wist het zeker. Dus ik geloofde het niet. Ik wilde het niet geloven. Maar toen ik met de trein in Zandvoort aankwam, stond de vrouw van Evert op het perron. Ze schoot me meteen aan en vroeg of ik Evert had gezien of iets van hem had gehoord. Wat ik had gehoord, kon ik haar op dat moment niet vertellen. Ze was hoog zwanger, dat moedertje van 3 kinderen. Ik heb haar alleen maar aangekeken. Toen begon ze te janken. 't Was alsof ze wist, dat hij niet meer thuis zou komen.

Iedere morgen slofte dat mensje naar het station. Daar wachtte ze op haar Evert. Het duurde een week, twee weken. Zelfs toen had ze nog hoop. We hebben nooit weer wat van Evert gehoord. Zelfs niet, hoe de Hubernia haar graf heeft gevonden.

Later is ons verteld, dat de Hubernia in een mijnenveld was verdaagd. Maar daar geloof ik geen bliksem van. Die trawlerschippers wisten precies, waar de mijnen lagen. Wat zij niet konden weten, was dat die Engelsen mijnen uitzetten terwijl zij aan het vissen waren. Het duurde maar even of die trawler had een mijn in haar net. Nou en daar ging het zakie de lucht in. Zo hebben die Engelsen mijn broer het graf ingejaagd.

Al op jonge leeftijd kwam ik in de roeireddingboot. Wat me ertoe aanzette, weet ik niet. Ik voelde ervoor. Als jongen al. Dat moest ook, anders hield je het in de boot niet uit. Met dat redden was het zo: iemand ging of hij ging niet. Ging ie, dan was er ook niets dat hem tegenhield. Zelfs z'n gezin niet. Mijn wijf had er al een hekel aan, dat ik naar zee ging. Die reddingboot vond ze natuurlijk helemaal verschrikkelijk. Toch had ze er vrede mee. Soms. Want gingen we eens oefenen bij een hoog zeetje, dan zei ze al: nu hoeven jullie niet en gaan jullie nòg. Ik kon het niet laten. Voor een redding wilde ik alles geven. Zelfs mijn leven.
Dat wist dat wijf van me. We praatten er nooit over. Ze wist hoe ik erover dacht. Ook waar ze mij bij rauw weer moest zoeken. Dan kon ik niet slapen en scharrelde ik wat op de worf rond. Vanaf de boulevard zie je op de zee uit. En als er dan wat gebeurde, hoefden ze mij niet te roepen.'

Floor Koper sleet vele, vooral nachtelijke uren op de boulevard. Vaak vergeefs. Meer dan wat hout viel er veelal niet te halen. Die eerste jaren in ieder geval geen schipbreukelingen. Jaren achtereen voer de reddingboot alleen uit voor oefentochten. Minstens vier keer per jaar, zoals de Redding-Maatschappij voorschreef. In de weinige uren, die zij tijdens deze tochten in de boot zaten, moesten Floor en zijn maten het roeien onder de slag zien te krijgen. Dat viel niet mee. Ook al omdat er nogal eens een roeier wegbleef. Altijd was er dan wel een Zandvoorter bereid die plaats in te nemen. Maar vaak zag schipper Willem Paap hem niet terug. Eén tocht, een hoge zee en ruwe branding zeiden hem genoeg.
Schipper Paap wachtte voor oefentochten een gunstige zee af. Die was er, als een westenwind doorstond, de branding ruw was en de zee hoog. Oefentochten bij dit grensweer wakkerden het enthousiasme van de roeiers aan. En als de plagen kwamen, zoals in 1928, hield niemand de bemanning van de roeireddingboot van Zandvoort meer tegen. Of het moest al het respect zijn voor de zee...
"'t Was in november. Zware stormen met orkaanvlagen uit het zuidwesten, doorschietend naar het noordwesten. Nou valt het allemaal wel mee, als de wind niet noordelijker komt dan het westzuidwesten. Maar als hij verder ruimt en vanuit het westen met stormkracht doorstaat... We krijgen dan die hele lange zee op onze donder. Eerder al hadden we ervan geproefd. Ruim een etmaal kregen we de volle lading vanuit het noordwesten. Maar hij kromp weer. We dachten daarmee onze novemberportie te hebben gehad. Maar niks ervan. Weer stak er een storm op uit het zuid-zuidwesten met orkaanvlagen. Dat was op 23 november.
Die dag scharrelde ik weer wat op de worf rond. Er waren nog een paar roeiers. Wij zaten ons al lekker te maken, maar zagen en hoorden niets. Tot diep in de nacht bleef ik op de boulevard. En net zou ik naar huis, of er kwam een bericht van de kustwacht. Voor Noordwijk was een stoomschip in moeilijkheden geraakt. Het was stuurloos geraakt en lag nu te grabbel voor de zee. Even was er hoop, maar eigenlijk geloofde niemand er echt in. Dat schip zat voor Noordwijk en inmiddels was de wind geruimd naar het westen. Die nacht deed ik geen oog dicht.

't Moet nog erg vroeg zijn geweest, toen ik erop uitging om te horen hoe het met dat schip was afgelopen. Maar verrek. Het bleek dat ze nogal een eindje uit de kust zat en nog steeds met de stroom mee de noord in dreef. De voerlieden, die ook in Zandvoort woonden, wisten ervan. Die morgen was de bemanning gauw opgetrommeld. De meesten stonden al vroeg bij het boothuis. En rond half een die middag kwam dan het bericht: de Heinrich Podeus was gestrand bij paal 70. Wij erheen, met alle Zandvoorters in een horde achter ons aan.

Het was vliegend stormweer uit het west-zuidwesten met een holle zee en zware branding. Zo'n 300 meter ten zuiden van het wrak stuurde schipper Willem Paap de boot in zee. We waren er nog geen 20 meter in of we kregen al water over. Nog voor de eerste bank stond de boot vol. Daar zaten we met de kont in het water. Oliegoed hadden we toen nog niet, ook geen laarzen. De meesten droegen alleen een trui onder het zwemvest. Die Willem Paap was een goede schipper. Het was eb en hij had vanaf het strand

Twee dagen voordat het Italiaanse stoomschip Salento in 1928 haar graf vond op de buitenste bank ter hoogte van het Bloemendaalse strand, haalde de reddingboot van Zandvoort 23 man van het s.s. Heinrich Podeus.

de muien al gezien. Laten we nou bij die eerste bank recht voor een mui uitkomen. Toch kregen we daar nog een paar forse klappen. Brekers sloegen de boot vol en weer zaten we in het water. Die boot was dan wel zelflozend, maar de lozings-kleppen konden die zeeën nooit verwerken. Dondert me daar aan bakboord ook nog een roeier van de doft. Maar onder het geschreeuw van Paap: één, twee en gelijk, hielden we de kop op zee. We kwamen erdoor.

De Heinrich Podeus zat hoog op de tweede bank, zo'n 120 tot 150 meter uit de kust. En 't is vreemd, maar bij iedere slag voelden wij ons sterker worden. We vielen maar 20 meter lij van het schip. Even was het knokken om de Heinrich Podeus te bereiken. Tot tweemaal toe werden we teruggeslagen. Maar de derde maal schoot de boot op het schip aan, een lijn werd overgegooid en vrij gemakkelijk namen we de 23 mannen over.

Terug. De uitkijk zette als de bliksem de sleepzak over boord. Draaien konden we met deze zee niet. De slagroeiers gingen staan met het gezicht naar zee en hielden met de riemen de boot recht voor de zee aan. Tot de eerste bank. Daar kregen we nog even een zware zee. Weer sloegen brekers de boot vol. Verzoop die bemanning van de Heinrich Podeus bijna, terwijl ze bij ons in de boot zat. Want ruimte voor de schipbreukelingen was er in de boot niet. Zij moesten onder de doften zitten. Even werd de boot zeewaarts gezogen en kwam er loos in de tros. We dreigen dwars te slaan. Maar net op tijd pakte de sleepzak weer. In het zwin hielden de slagroeiers de boot recht. Zo kwamen we na zo'n twee-en-een-half uur weer op het strand aan. Met 23 koppen van de Heinrich Podeus.

Nog diezelfde morgen nam de storm in kracht af. De wind ruimde maar kromp de volgende dag weer. Die ochtend van de 25-ste november kregen we opnieuw storm. Eerst uit het zuidwesten, 's middags uit noordwest. En wat hebben we er toen op onze donder gekregen. Dagen ach-

tereen. Het was meteen die zaterdagavond al raak. Een zeer zware storm haalde aan tot orkaankracht. Daarbij zaten we nog eens midden in de naweeën van springtij. Zandvoort stond die nacht te beven op z'n grondvesten. Trouwens ook veel Zandvoorters. Dakpannen vlogen in het rond, overal hoorde je glasgerinkel. Maar iedereen die zijn woning en huisraad een beetje stormvast had staan, kwam naar de worf. Ook al omdat in de vroege avond het bericht was doorgekomen, dat er noordwest van IJmuiden een stoomschip gevaarlijk dicht onder de kust zat. Het bleek het Italiaanse stoomschip Salento. Die tocht naar de Heinrich Podeus had ons klaar gemaakt voor het ergste. Bij de vrouwen lag dat anders. In ieder geval bij mijn wijf. Toen rond middernacht de kustwacht meldde dat een stoomschip om reddingboothulp vroeg, kreeg ze de zenuwen. Ik heb haar gezegd, dat ze zich niet zo aan moest stellen. Het was hoog water en het vloeide verschrikkelijk. Wij konden niet eens met de reddingboot op het strand komen.

Een aantal roeiers hield het op de worf niet meer uit. Zij trokken de noord in. Maar het duurde niet eens zo heel lang, of één van hun kwam hardrennend terug. Hij had in het noordwesten zien stakelen. Zijn maten waren doorgesjouwd om er achter te komen, waar die noodseinen vandaan kwamen.

Schipper Paap besloot de boot alvast naar de duinen te brengen. Dat was gauw gebeurd. Daar stonden we weer. Nog steeds konden we niet op het strand komen. Het zal een uurtje later geweest zijn, toen ook die anderen uit het noorden terugkwamen. Zij hadden bij paal 62 een schip omhoog zien zitten. Niet eens zoveel later zagen wij kans met de boot op het strand te komen. Er naar toe. Tegen licht worden, kwamen we bij paal 62 aan. En ja, daar zat een schip. Het lag noordwest voor, en het voor- en achterschip zaten al onder water. Het enige dat er nog boven water stak, was de stuurhut. Daar waren trouwens de ruiten ook al uitgeslagen. Wij maakten ons klaar om in zee te gaan. Schipper Paap praatte nog wat met de plaatselijke commissie. Als altijd was hij rustig. Toch ging er meer in de man om dan wij dachten. Iedereen was met zichzelf klaar om er heen te gaan. Maar hij kwam en zei: jongens het gaat niet. Al was het de gewoonste zaak van de wereld. Niemand snapte er wat van en al gauw barstte het commentaar los. Toen enkele roeiers bleven kankeren, zei hij: als wij nu naar zee gaan, brengen we levenden bij de dooien.

Nou was de gang van zaken zo: zag de schipper het niet zitten, dan vroeg de commissie om vrijwilligers. Dat gebeurde daar ook op het Bloemendaalse strand. Een gekke zaak natuurlijk. Paap wist wat kon, maar ook wat niet kon. En hij besliste niet voor zich alleen, maar hij moest ook aan ons te denken. En onder de roeiers waren er, die geen weet van de zee hadden. De ex-kapitein Piet van der Mije zat als eerste in de boot. Hij en ook de commissie

Tijdens een poging de bemanning van de Salento te redden, sloeg de roeireddingboot van IJmuiden om. Omstanders, onder wie bemanningsleden van de reddingboot van Zandvoort, haalden de drenkelingen uit zee. Floor Koper (met wit hemd) ondersteunde de omgekomen vletterman/redder Piet Visser naar het strand.

hoopten, dat meer roeiers dat voorbeeld zouden volgen. Eigenlijk wilde ik verrekte graag. Maar het kwam er niet van. Nog steeds was het vliegend stormweer. Zeer zware storm met orkaanvlagen. De zee ging tekeer als een gek. En nog altijd lag dat schip buiten de vierde bank. Paap had gelijk. Het was gekkenwerk om te proberen daar met een roeiboot te komen. Bij deze zee zou de boot vol blijven staan en dan moest je ook nog eens over 3 banken heen. Dat kon helemaal niet.

Maar wat wij ook wisten was, dat de boot van IJmuiden-zuid onderweg was. En ook dat die lui het zouden proberen. Zij waren de beste vletterlui van IJmuiden. Dat vrat aan me. Ook aan die andere jongens. Toen ze in de verte met hun tractor aan kwamen stomen, schoten een paar roeiers Paap nog aan. Hij schudde zijn hoofd. Nou kenden wij die meeste mannen. In IJmuiden had ik vaak met enkelen van hun staan praten. Anderen was ik wel tegengekomen in de kroeg. Maar ze kwamen en zijn zonder wat te zeggen in zee gegaan. Wat voelde ik me lullig. En wat dat nou was, ik weet het niet. Natuurlijk zeiden wij ook niks. Zelfs niet, toen we zagen dat ze meteen al een grote fout maakten.

Die schipper, Peeters heette hij, stuurde de boot maar even benoorden het wrak in zee. Maar het stormde nog steeds vanuit het noordwesten en het was ebtij.
Ze waren nog maar net in zee of de boot sloeg vol. En nog voordat ze bij de eerste bank waren, lagen ze al meters lij van het wrak. Terug. Een paar honderd meter om de zuid verdaagden ze op het strand. Doornat. Maar weer gingen ze. Nu een paar mijl benoorden de Salento. Die vletterlui waren gewend te roeien op beroerde zeeën. Iedereen leefde mee. Steeds als ze in de golven verdwenen, ademde het strand een stuk spanning uit. Maar die vletterlui sneden er geweldig doorheen. Tot aan die tweede bank. Daar kregen ze een opdonder. De boot stond meteen vol. Ze kregen nog een zee over en de boot sloeg dwars. Even zagen ze kans de kop op zee te krijgen. Toen maakte een grondzee zich op. Die smeet de boot recht omhoog, dwars en onderste boven. Lamgeslagen stonden we toe te kijken. Even was alles weg. Toen zagen we roeiers op de boot klimmen. Meteen hebben we een lijn uitgelopen. Ver kwamen we natuurlijk niet. Al gauw stonden de voorsten tot aan hun strot in het water. Ik ook. Het leek een eeuwigheid te duren, voordat de boot zover was verlijerd dat wij de roeiers te pakken konden krijgen. Stijf van schrik en uitgeput als ze waren, lieten enkelen de grijpkielen los. Ook bij mij viel er een roeier in zee. Al gauw had ik hem te pakken. Me met één hand aan de grijptouwen vasthoudend, strompelde ik met hem naar het strand. Daar schoten meteen anderen toe om ons op te vangen. Terwijl ik me met die IJmuidenaar bezighield, hebben anderen de boot omgekeerd. En waar iedereen al bang voor was, bleek waar. Eén van de mannen, Piet Visser, was onder de

De toeschouwers van de moedige, maar uiteindelijk dramatische tocht van de reddingboot van IJmuiden naar de Salento liepen meteen een lijn uit nadat de boot was omgeslagen. Op deze wijze probeerden ze de roeiers zo snel mogelijk te pakken te krijgen.
Voor enkelen kwam deze hulp te laat.

boot terecht gekomen. Hij was bewusteloos. Samen met anderen heb ik hem nog uit zee gehaald. Dokter Gerke, onze huisarts, heeft van alles geprobeerd. Maar het was te laat. Daar, op het Bloemendaalse strand, liet hij het leven.
Op het moment dat wij dat hoorden, deed het ons niet zoveel. Ik was veel te druk met die roeier, die ik ook mee uit zee had gehaald. Het bleek Reier King te zijn. Hij was bewusteloos en had het nogal zwaar te pakken. Want terwijl andere roeiers alweer op de been waren, was hij nog buiten kennis. Met auto's zijn de gewonde roeiers naar IJmuiden gebracht.

De Salento zat er inmiddels al uren. Tijdens hoog water was ze die morgen losgeslagen van de ankers en in de branding verdaagd. Waarschijnlijk omdat er was geankerd, is die Italiaan al bij de buitenste bank wrak geslagen. En daardoor had ze ook geen lijzijde. Was er niet geankerd, dan was ze misschien hogerop komen te zitten. Nu was het verschrikkelijk moeilijk, eigenlijk onmogelijk, om de Salento te bereiken. Al buiten die vierde bank heeft de zee verwoestend uitgehaald.

En waren er van de 23 opvarenden nog in leven, dan moesten die in het stuurhuis zitten.
Op het strand beweerden sommigen, dat er vanuit de stuurhut was geseind. Zelf heb ik die hele morgen geen kop aan boord gezien. Zelfs geen teken van leven. Toch twijfelden we er niet aan, dat er nog mensen op zaten. Die IJmuidenaars ook niet. Met zijn commissie sprak schipper Peeters af, dat nieuwe roeiers en materialen uit IJmuiden zouden worden opgehaald. Ze wilden het nog eens proberen. Ergens kon ik dat wel begrijpen. Maar godsamme, er waren al mensen weggebracht. En nog steeds had niemand van IJmuiden een woord tegen Paap gezegd. Wij wisten ook, dat zoiets kon gebeuren. Willem Paap maar al te goed. Maar hij had toch veel te gauw gelijk gekregen?
Er zijn nog roeiers van IJmuiden gekomen. Ze zijn niet in zee geweest. Het werd hoog water en nog steeds stond er een zware noordwester door. Ze hadden geen schijn van kans. Later die dag heeft een vliegtuig nog een lijnverbinding met de Salento gemaakt. Sensatie, dat wel. Maar wat moesten we ermee. Waren er nog overlevenden, dan hadden die toch niet via die lijn aan de wal kunnen komen. Daarvoor was de afstand te groot. Onderweg zouden ze in de golven zijn verdwenen. Trouwens, die lijnverbinding heeft maar heel kort bestaan. Ze was net gelegd, of een auto reed er over heen en de lijn brak. Inmiddels was het al wat rustiger geworden en had de motorreddingboot Dorus Rijkers uit Den Helder ook al een kijkje bij de Salento genomen. Schipper Coen Bot en zijn mannen hebben een slag rond de Salento gemaakt. Ze zijn niet aan boord geweest. Dat had ook niet gekund. Zelfs een motorreddingboot kon de stomer niet aanlopen. Er was trouwens ook geen aanleiding toe. Want vanaf de Dorus Rijkers is geen teken van leven gezien.

We kregen toch wel even een klap te verwerken. Er was geen kop meer in leven. Dan moest de bemanning al bij het wrak slaan zijn verdronken. Dan ook hadden die lui van IJmuiden alles voor niks gegeven. Pieter Visser zelfs zijn leven. Over zoiets denk je later toch wel even na. Het blijft bij je. Een paar weken na de stranding, ben ik er nog eens wreed aan herinnerd. Natuurlijk, het hoort bij het reddingwerk. Iedereen weet dat het kan gebeuren. Paap zei het ons toch nog. Maar een paar weken later overleed nog een roeier aan de gevolgen van de tocht naar de Salento. Die roeier was Reier King.

Op zo'n moment denk je wel even: is het dat nou waard? Het is gemakkelijk kritiek te leveren. Want alles heeft een oorzaak. Maar overal is ook een grens aan. Dat lesje leerde ons die dag schipper Willem Paap. Maar toch. In het schipperswerk komt het aan op de beslissing van het moment. Nooit is er een terug. Paap wist dat. Hij verstond zijn vak. Zo goed zelfs dat hij ook kon zeggen: het gaat niet. En als schipper van een reddingboot, moet je zo hard kunnen wezen'.

Zo 'hard' schipper Paap zich die dag toonde, zo wreed was de zee. Hoe de Noordzee die dagen huishield, blijkt uit het verslag van gezagvoerder J.H. Wafelaar van het s.s. Ouderkerk aan zijn directie, de directie van de Holland-Oost-Aziëlijn. Het s.s. Ouderkerk vertrok te 9.52 uur v.m. uit Amsterdam en kwam te 2.10 uur n.m. in de sluizen te IJmuiden. Er woei toen nog lang niet die storm, die er 's nachts zou waaien. De kracht van de wind was toen ongeveer 22 m.p.s. uit het NNW. Om 3.30 u koos de Ouderkerk zee. Inmiddels had de wind aangehaald tot 23 m.p.s. uit het WNW. Een deel uit het relaas van gezagvoerder Wafelaar:

'Had ik geweten dat er zulke zeeën konden staan in de Noordzee als wij nu meegemaakt hebben, dan had ik te IJmuiden blijven liggen, maar men denkt dan al "een groot schip en dan op de Noordzee, het zal wel gaan". Het bleek evenwel al heel spoedig dat koers liggen onmogelijk was, daar het schip dan zwaar overhaalde en ik bang was dat de lading over zou gaan; in de diverse ruimen is de lading nog door de schoren heengebroken, maar door met den kop op zee te gaan leggen, heb ik erger voorkomen. Wij hebben dan ook van 4.24 nam. van den 25sten tot 5.15 nam. van den 26sten November met den kop op zee gelegen, er liepen zulke zeeën dat het schip nu en dan onder water zat. Op de Hondewacht van den 26sten November kregen wij een zware zee over het schip, welke voorzooover wij hebben kunnen constateren de volgende schade veroorzaakte'.

Dan volgt een opsomming van de schade: Op den bak: presenningen van luik I weggeslagen, water in luik I, sluitbalken verbogen, bakdek en luikhoofd ontzet, trossenrooster overboord, stoompijpen beschadigd, stoombedekkingen los geslagen enz. In de voorkuil: luchtkoker weggeslagen, water in luik I, dekwaschleiding bescha-

Schipbreuk. Naar een schilderij van J. W. M. Turner.

digd, trapleuningen losgeslagen, trappen verbogen, stoompijpen beschadigd en beschermplaten losgeslagen. Op het sloepdek: reddingboot uit de klampen, zwaar beschadigd, door deze boot stukken en strevels beschadigd, kippenhok los en beschadigd, presennings stuk gewaaid, middenstrevels reddingbooten no. 1 bb en sb gebroken, vlet zwaar beschadigd enz. Op het bruggedek: statietrap geheel vernield, presenningen bunkerluiken bb en sb beschadigd, bekleeding stoompijp afgeslagen, hekwerk krom enz. In de achterkuil: Landgang en dekwaschleiding stuk geslagen. Op de poop: Luik ingeslagen, water in proviandruim, 450 K.G. rijst, 20 K.G. meel en 40 K.G. suiker door zeewater bedorven enz. Op den 26sten November te 9.28 v.m. werd beproefd koers te gaan sturen maar het bleek door de hooge zee nog onmogelijk. Ten 5.15 nam. waren wind en zee zooveel afgenomen, dat koerssturen mogelijk bleek en wij de reis vervolgden'.

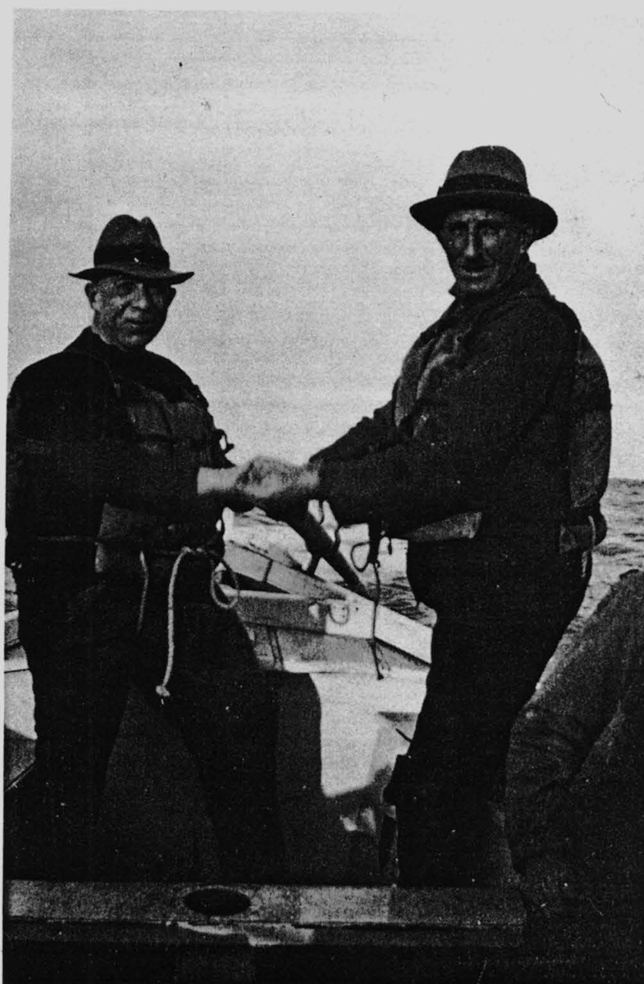
Bij de ramp van de Salento was de zee te machtig gebleken voor de mannen van de roeireddingboot. Ditmaal kreeg de Redding-Maatschappij een ernstig verlies te incasseren.

Toch gingen roeiers van Zandvoort, evenals de bemanning van andere stations, er ook na 1928 steeds weer met de roeiboot op uit. Maar zelfs een oefentocht kent geen garanties, wel gevaren. De roeiers kenden die gevaren. Alleen, ze wisten nooit hoever ze er vanaf stonden. Eén van de eerste tochten van 1937 maakte dat wreed duidelijk.

'Willem Paap was al op jaren. Nog een tijdje is hij schipper gebleven. Toen volgde Jan Molenaar, Jan van Huig, hem op. Hij had altijd bij Paap achterop gestaan. Terecht had de commissie hem tot schipper gemaakt. Jan van Huig was ook van de zee. Dat moest ook wel. Er waren er onder de roeiers, die de zee alleen kenden van de reddingboot. Werkelijk, dat is geweldig. Die mensen voelden er ook voor. Maar zij kunnen de zee niet taxeren. Jan Molenaar wel. Wij hadden dan ook het volste vertrouwen in hem. Het was 10 februari 1937. We zouden er weer eens uit

voor een oefentocht. Mijnheer De Booy, de secretaris, was er ook. Hij zou mee. Wat denk je ervan schipper?, vroeg hij Jan van Huig. 't Is wild, zei hij, maar we zullen het proberen. Nou was het buiïg met harde wind uit het noordwesten en op het hoogst van de vloed. Sommigen op het strand vonden het geen weer voor een oefening. Jan van Huig trok zich niks van hun aan. Wij ook niet. Want zou het alleen al aan mijn wijf hebben gelegen, dan was die reddingboot nooit uitgevaren.
Die tocht van de tiende februari was ik slagroeier aan bakboordzij. M'n broer Rokus zat inmiddels ook in de boot en op deze tocht achter me. Bij deze hoge zee hadden we weinig last op die eerste bank. Met knap wat vaart liepen we de tweede aan. Maar we waren er nog niet eens op of een breker stortte zich op ons.

Meteen stond de boot vol. Nog hadden we vaart en we hielden de kop op zee. Godsamme, meteen kwam er een grondzee achteraan. Dat was teveel. Achter me kregen een paar roeiers een enorme opdonder. Ze vielen over elkaar heen en verspeelden hun riemen. We lagen lam. Op dat moment moet ik achterom hebben gekeken. In een schim zag ik Jan van Huig voorover in de boot vallen. En voordat ik wist wat er gebeurde, kregen we nog een zware zee over. Die smeet de boeg om, nam de boot mee en met een enorme váart schoten we achteruit. Even maar. Toen wist ik, dat er geen houden meer aan was. Waar we verzeilden, wisten we niet. Opeens begon de boot te snijden, maakte slagzij over bakboord en sloeg om. Ik had mazzel. Toen ik weer boven kwam, was ik op een paar meters van de omgeslagen boot. Secretaris De Booy was net bezig op de stootrand te klauteren. Ik schreeuwde. Hij keek even om. Gelukkig heb ik altijd goed kunnen zwemmen. Door de golven heen ploegde ik naar de boot. Met een riem, die ik onderweg nog te pakken had gekregen. Die stak ik mijnheer De Booy toe en zo trok hij me aan boord. Overal om ons heen doken roeiers op. De Booy stak hun meteen de riem toe en zo trokken wij ze op de boot. Tot ik me opeens rot schrok. Op zeker zo'n 5 meter zag ik m'n broer Rokus worstelen. Hij kon niet bij de boot komen en was tever om de riem te kunnen pakken. Meteen ben ik in zee gesprongen en naar hem toe gegaan. Want ik wist wel dat hij kon zwemmen, maar niet hoe goed. Al gauw had ik hem te pakken. En terwijl ik hem voor me uitduwde, kwamen we weer bij de boot. Die was inmiddels al een mooi eind verlijerd.
Vanaf het strand hadden ze gelukkig meteen een lijn uitlopen. Die lui vingen ons op en brachten ons naar het strand. Hier en daar viel een roeier doodop neer. Maar het is, als of je het voelt. Er misten een paar roeiers. En zelfs op een moment, dat je meer dood dan levend bent, gaat het door je heen: als ze maar niet... Maar ze waren onder de boot verzeild geraakt. Vier man, onder wie schipper Jan Molenaar en Engel Schuiten. Die andere twee maakten het nog vrij goed, al hebben ze het later nog zwaar te pakken gehad. Jan van Huig was er het ergste aan toe. Bij

Twee bemanningsleden van de boot van Zandvoort: K. Visser (rechts) en de later omgekomen schipper Molenaar.

zijn val in de boot had hij een vieze hoofdwond opgelopen. Toen al moet hij bewusteloos zijn geraakt. Engel Schuiten was helemaal van de sokken. De Zandvoortse reddingsbrigade slaagde erin hem weer bij kennis te brengen. Tevergeefs. Die avond overleed hij in het ziekenhuis. Maar het rouwkleed was toen al gevallen. Die tiende februari maakte Jan Molenaar zijn laatste reis. Hij stierf op het strand.

Als zoiets gebeurt, telt je eigen leven niet. Er sterft iets in je. Altijd heb ik gezegd: voor een redding wil ik mijn leven geven, niet voor een oefening. Toch was ik voor iedere tocht klaar met mezelf. Tenminste, dat gevoel heb ik altijd gehad. Maar als je dan zo'n tocht meemaakt, ga je toch wel even denken. Zelfs al wist iedere roeier en ik ook: 't hoort erbij. Het leven gaat door en je moet er met je kinderen over kunnen praten. Toch konden sommigen dat drama niet verwerken. Een aantal roeiers bedankten voor de eer. Ik kon toen al niet meer terug.
De commissie benoemde altijd de schipper. Dat was traditie. Na die tocht wilden de bestuursleden van de commissie van Zandvoort daar niets meer van weten. In het

vervolg kiezen de roeiers zelf de schipper, besloten ze. We waren nog met z'n achten. Iedere roeier moest bij de burgemeester op het stadhuis komen. Hij was voorzitter van de commissie. En bij hem deed een ieder van ons zijn zegje. Een paar dagen later moest ik even bij de burgemeester komen. De lui hadden mij gekozen.

Nou kroop iemand niet zomaar in de roei-reddingboot. En schipper worden was niet niks. Hij had de verantwoordelijkheid voor tien roeiers en een uitkijk. En hij alleen nam de beslissingen. Die 10de februari hadden we gezien, wat dat inhoudt. Ook, dat een zeeman fouten kan maken. Toch zag ik het wel zitten. Die anderen hadden me toch gekozen? Dat sterkte me en ik werd schipper. Maar wat gebeurde? Vijf van de overgebleven zeven roeiers liepen weg. De lui, die mij schipper hadden gemaakt. Het was geen gebrek aan vertrouwen. De één mocht niet meer van zijn wijf. Een ander voelde zich na die laatste tocht niet meer zo fit. Dat zeiden ze.
Niet één kwam er eerlijk voor uit, dat hij bang was. Zo was ik schipper van een roeiboot met 2 roeiers. Dat gaf me wel de kans om een bemanning te kiezen. Als oud-visserman wist ik, wie ik moest hebben. Een zeeman kwam bij mij het eerst aan bod. En ging er eens een roeier mee, die niet voor het werk was berekend, dan bleef hij een volgend keer vanzelf weer weg. Die anderen lieten hem dan wel weten, dat hij beter de voerlieden kon helpen. Ik hield een goede ploeg over. Een ploeg ook, waarmee ik goed kon opschieten. Gingen we eruit voor een oefentocht, dan vroeg ik altijd wat zij ervan dachten. Dat vond ik belangrijk. Maar altijd gingen ze, als ik zei dat het kon. Tijdens zo'n tocht was er wel eens een roeier, die verslapte. Ik pakte hem dan meteen strak aan. Hij slikte dat. Want ook hij wist: één misse slag op een rotmoment kon de dood aan boord halen'.

Deze foto van de Zandvoortse boot dateert uit 1937, het jaar waarin schipper Jan (van Huig) Molenaar en roeier Engel Schuiten hun laatste tocht maakten.

Floor Koper was slechts een paar jaar schipper van de roeireddingboot. Al gauw moest deze roeiboot het veld ruimen voor een motorstrandreddingboot, de Dudok de Wit. Ook daarop zou Floor Koper het bevel voeren. De Dudok de Wit verdween en de Dr. Ir. S.L. Louwes kwam. Floor Koper bleef. Tot 1967. Op zeventig jarige leeftijd nam Floor Koper afscheid van de Redding-Maatschappij, na zich 45 jaar ingezet te hebben om het leven van zeelui te redden.

Bij het naar het naar zee brengen van de reddingboot, ging er wel eens iets mis. Zoals op de winterse morgen, toen secretaris H. Th. de Booy van de Maatschappij een oefening bijwoonde. Hij verhaalde: 'Grijze luchten, voortjagende wolken, bulderende branding en een lange witte schuimstreep dicht bij de voet der duinen. Daar komt de reddingboot.

Moeizaam trekken acht paarden de zware wagen door het mulle zand. Er zal een oefening worden gehouden. De roeiers lopen naast de boot; hun gele oliejassen en dikke kapokzwemvesten hebben zij reeds aangetrokken. Praten doen ze niet veel, elke oefening is ernst, want met de witte rollers valt niet te spotten. Plotseling struikelt een der paarden, de anderen worden schichtig, rukken, steigeren ... eensklaps zijn de voerlieden de toestand niet meer meester en met woeste vaart rennen de paarden met wagen en boot langs de witte schuimstreep. Een machtig schouwspel is het: de blauwe boot, de bruinrode paarden met als achtergrond de branding en dreigende wolken. En terwijl de voerlieden pogingen doen de paarden weer in hun macht te krijgen (hetgeen na enkele minuten werkelijk gelukt), heeft het volgende gesprek plaats tussen een tweetal roeiers:
'Huig, het lijkt hier wel Nahum 3 vers 2. Dat is zo Floor, het doet me zelfs aan Nahum 2 vers 4 denken.'

Thuisgekomen heb ik de bijbel er op na geslagen. Nahum 3 vers 2 vertelt: 'Daar is het geklap der zweep en het geluid van het bolderen der raderen en de paarden stampen en de wagens springen op'. En Nahum 2 vers 4 zegt: 'De wagens razen door de wijken, zij lopen ginds en weder op de straten, hunne gedaanten zijn als der fakkelen, zij lopen door elkander heenen als de bliksemen'.

'De zee verziekte mijn verdere leven'

MAGDALENA HENDRIKA KOPER-DROMMEL (1898)

'Als kind wilde ik altijd weg uit Zandvoort. Naar het buitenland. Het liefst Frankrijk. Die taal vond ik zo mooi. Maar geen schijn van kans. Frankrijk is goddeloos; daar was voor mijn moeder de kous mee af. Ik nam dat niet. Ik wilde reizen. Wat van de wereld zien. Als ik nou toch eens zou kunnen werken als linnenjuffrouw op zo'n mooi wit passagierschip... Voor mij waren dat paleizen uit een sprookje.

Maar weer mis. Ik had net zo'n mooi dienstje, vond mijn moeder. En daar moest ik het dan maar meedoen. Een mooi dienstje... Eerst moest je al een week werken voor je pantoffels. Later, zei mijn moeder altijd, later kun je zelfs de zeven zeeën nog wel bevaren.

Nou het is er nooit van gekomen. Wat? De zee heeft me m'n verdere leven ziek gemaakt. Voor mij kon er met die prachtige passagierschepen niets gebeuren. Maar met zo'n vissersschuit van alles. En daar voer mijn man nog wel op, later de vader van mijn kinderen. Was hij weg, dan wist ik van ellende niet waar ik het moest zoeken. Ooit ben ik nog eens met hem op zo'n schuit wezen kijken. Verschrikkelijk. Hoe ze daar moesten leven...

Maar goed, hij kwam aan de wal. Mooi dacht ik, nu heb ik hem thuis. Kun je denken. Had ie geen werk, dan ging hij weer naar zee. Dagen, nachten zat ik in ongerustheid. Waaide het hard, dan bestierf ik het van angst. En toen hij dan eindelijk vast werk aan de wal had, moest hij zonodig bij die reddingboot.

Nooit had hij er één woord met mij over gerept. Op een dag was hij later thuis dan anders. Ik vroeg waar hij had uitgehangen. Ik ben met de reddingboot meegeweest. Dat was alles wat hij erover zei.

Mijn God, wat heb ik hem om de kop gezeurd dat hij er maar mee ophield. Maar nee hoor. Angst, altijd zat ik in angst. En waarom? Omdat dat kreng zich niet tegen liet houden'.

Een man in een lange grijze jas. Dat beeld houdt bij Magdalena Hendrika Koper-Drommel (1898) de herinnering levend aan haar vader. Hij was bediende in een kruidenierzaak in Zandvoort. Niet het vele werk maar een overdreven aantal werkuren bepaalde hoeveel brood er in huize Drommel op de plank kwam. Dat was nooit overdadig, maar altijd genoeg.

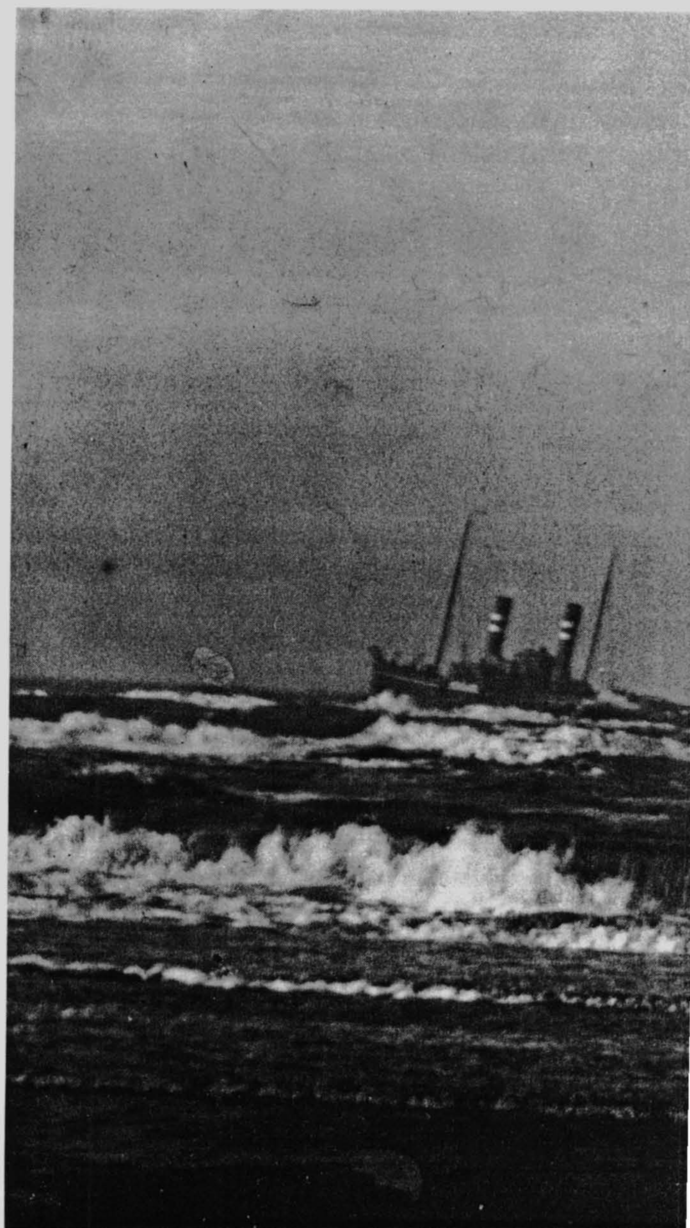
Magdalena Hendrika Drommel heeft haar vader nauwelijks anders gekend dan in die lange grijze jas. Een schamele herinnering die haar kleurloze wereldje van toen in scherpe lijnen omgrenst. Grijs, zonder veel hoogte en dieptepunten. In diep contrast met de veel emotioneler en intensiever levende visserlui, bij wie voor- en tegenspoed, vreugde en verdriet elkaar met de regelmaat van de getijden afwisselden.
En toch vermochten die ogenschijnlijk zover uiteen lopende wegen des levens elkaar te kruisen. 's Winters, als de visserlui achter de duinen uit het zicht van een dan vaak kwaaie zee bleven en Zandvoort zich bevrijd wist van toeristen, dàn zochten de Zandvoorters de gezelligheid thuis.

In één van die winters leerden Floor en Magdalena Hendrika elkaar beter kennen. Korte tijd later loodste hij haar het wereldje van de visserlui binnen. Hun bestaan ervoer Magdalena Hendrika als gevaarvol, als een bestaan waarin haar man een oneerlijke strijd vocht met een niets ontziende tegenstander: de zee...

'Nooit had die zee me wat gezegd. Tot ik zonodig een visserman moest trouwen. Nou dat heb ik geweten. Dacht ik eerst nog: het went wel. Vergeet het maar. Mijn leven lang heb ik niet aan dat leven kunnen wennen. Het begon als hij weer weg moest. Iedere keer.had ik het er moeilijk mee. Wat wil je ook, ik wist heel goed wat me te wachten stond. Die eerste dagen gingen nog wel. Maar dan kreeg ik het weer te pakken.

Van die visserij had ik geen verstand. Maar ik wist drommels goed, dat die zee ook nam. Er waren toch zeker al genoeg Zandvoorters naar IJmuiden getrokken en nooit weer teruggekomen. Die gedachte liet me nooit los. Ze maakte me gek, gek van angst. Iedere keer als hij zijn boeltje bij elkaar scharrelde om weer naar IJmuiden te gaan, dacht ik daaraan. Nou zie ik hem niet meer, schoot het dan door me heen.
En daar zat ik. Moederziel alleen. Ik, die het thuis zo anders gewend was. Dagen, nachten zat ik in ongerustheid. En iedere dag werd het erger. In het laatst sliep ik

In de nacht van 30 op 31 januari 1914 haalde de reddingboot van Egmond aan Zee 'in groote duisternis en de omstandigheid, dat de zee ruw was' de 16 koppen van het Nederlandse stoomschip Betsy Anna. Dit stoomschip strandde bij mijlpaal 45 en bevond zich in de onmiddellijke nabijheid van het wrak van de Salamander, het in 1910 gestrande oude Duitse oorlogsschip, 'zodat zeer behoedzaam moest gemanoeuvreerd worden'. De foto's tonen de activiteiten van kustbewoners op de dag na de stranding. (Foto Jonker, Egmond aan Zee).

niet meer. Wat? Ik kon geen hap eten meer door m'n strot krijgen. Stormde het dan ook nog, dan kreeg ik helemaal de zenuwen. In de moed der wanhoop vloog ik dan naar de duinen. Alsof ik hem vandaar zou kunnen zien. Mens, ik wist vaak niet eens op welke schuit hij voer of waar hij zat.

Daar op de duinen vond ik dan ook altijd mijn Waterloo. Angst, het was alsof de dood achter me stond. M'n leven lang heb ik me een onbestorven weduwe gevoeld. Als hij weer thuis is, dacht ik dan, als hij nou thuis is, laat ik hem niet weer gaan. Maar raaijes wat? Was hij thuis, dan was alle ellende vergeten. Het was alsof in mij een storm luwde. "Blijf je nou thuis," vleide ik hem dan.

Vaak probeerde hij dan ook om hier aan de slag te komen. Soms lukte het in de bouw. Maar vaak duurde dat maar even. Zat het werk er weer op, dan stond hij weer op de keien. En dan begon het lieve liedje weer van voren af aan. Misschien is er morgen weer werk, hield ik hem dan maar voor. Of anders volgende week. Maar dacht je dat hij daar op wilde wachten? Mens we moeten toch te vreten hebben. Meer zei hij nooit. Verrek, anderen hadden toch ook te vreten. Maar ik moest het lef eens hebben om dat tegen hem te zeggen. Nee hoor, mijn man zou nog geen cent bij de bijstand halen. Dan sjouwde hij maar weer naar IJmuiden.

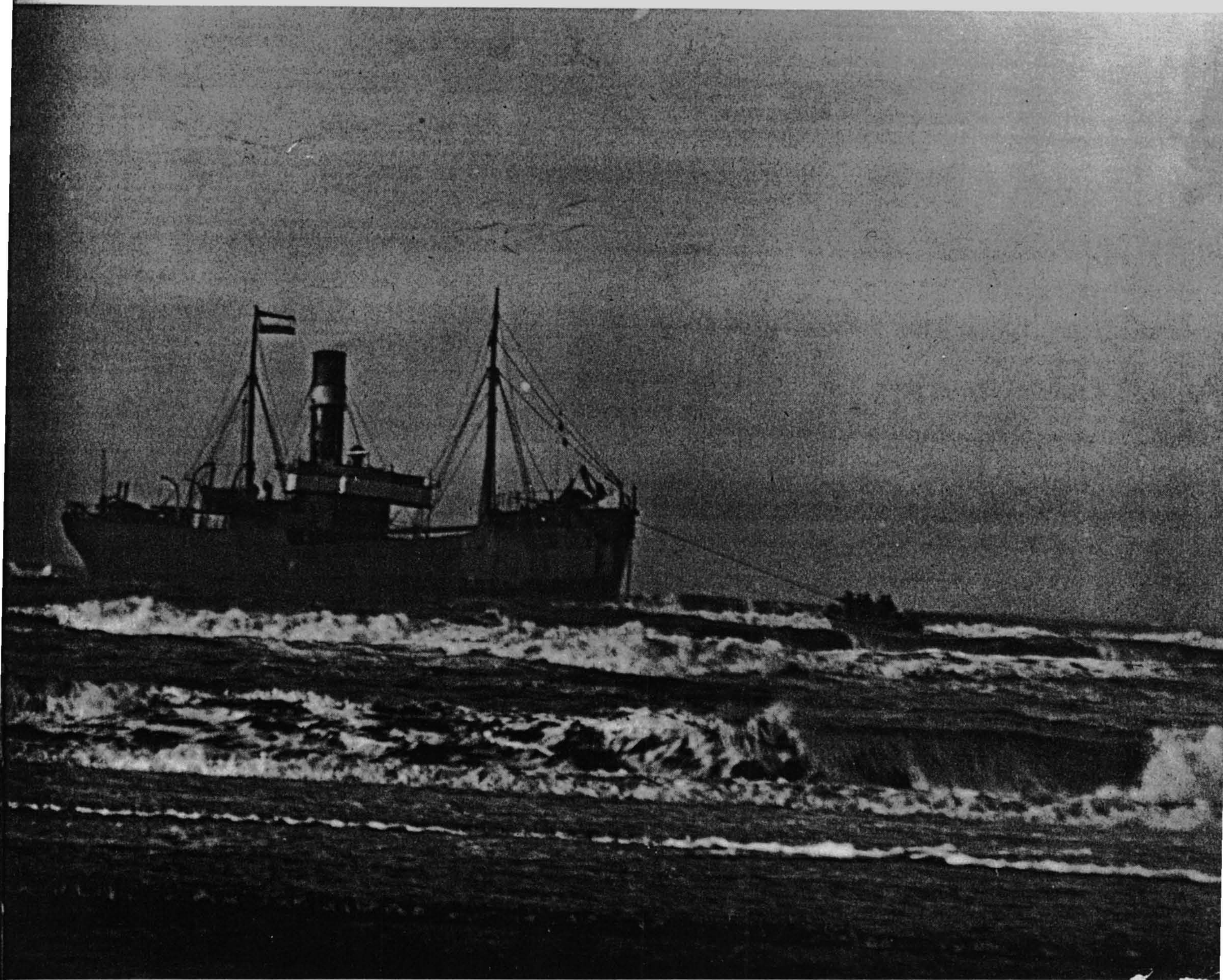
Ooit ben ik zelfs nog eens op zo'n schuit wezen kijken. Kon ik zelf eens zien, dat het allemaal best meeviel op zo'n schuit. Dus ik mee naar IJmuiden. Dat had nooit mogen wezen. Eerst moest hij me al aan boord dragen. Ik was als de dood in de haven te vallen. En daar op die schuit trof ik me toch een zootje aan. Niet te geloven. Dat mensen in die troep konden leven. En dan die schepen... tobbes waren het, meer niet.

Sinds die reis naar IJmuiden ging het helemaal niet meer. Als ik er alleen al aan dacht dat mijn man op zo'n schuit moest leven. Beiden hadden we geen leven meer. En toen kwam hij op een dag thuis en zei: Nou blijf ik thuis. Nooit had hij me gelukkiger kunnen maken. En laat ie me ook nog werk aan de wal vinden...

Maar wat deed toen dat kreng? Kroop hij in de reddingboot. Zonder er thuis met een woord over te reppen. Vroeg ik waar hij zo lang had uitgehangen en kwam hij doodleuk vertellen, dat hij er met de reddingboot uit was geweest. Een mooie hoor, die vent van mij. Hij had kunnen verzuipen, zonder dat ik het wist.

Waarom, vroeg ik hem, waarom moet jij nou zonodig in die reddingboot. Dat wilde ik wel eens weten. Had ik jaren doodsangsten uitgestaan en kroop hij nog wel in een reddingboot. Veel wist ik er niet van. Wel, dat zo'n boot er altijd bij slecht weer uitmoest.

Ach, laat mij toch een beetje in die reddingboot varen. Heb ik toch nog wat, begon ie. Dat was helemaal een mooie boel. En ik dan?, dacht ik, ik heb zo meteen niets meer. Verder praten had geen zin. Hij wilde zo verduveld graag varen. Vaak heb ik me afgevraagd, waarom nou juist die kerel van mij bij de reddingboot moest.

Kijk moest die reddingboot eruit omdat er mensenlevens in gevaar waren, nou allicht. Dan zou ik ook nooit het lef hebben hem tegen te houden. Dat mocht ik niet. Maar ze gingen ook als het nergens voor nodig was. En altijd bij ruwe zee. Waar is dat nou voor nodig, vroeg ik hem eens. Dat was toch zeker verzoeken.

'Maar we moeten toch ook oefenen'. Daar kon ik het meedoen. Verrek, ze konden toch ook oefenen bij mooi weer. Wie ging er nou z'n leven wagen, als het niet echt nodig was. Tegen de tijd dat de reddingboot weer zo'n oefentocht zou maken, kreeg ik de zenuwen al. 't Is weer slecht weer, dan zal die reddingboot er wel gauw weer uitmoeten, flitste het dan door me heen. En dan raasde de storm weer enkele dagen rond, maar ook in ons huisje. Want ik kon me niet stil houden. Mijn God, wat heb ik hem wat om de kop gezeurd.

Was het dan zover, dan hield ik het thuis niet meer uit. Dan moest ik naar de worf, de boulevard. Stond ik daar wat naar die verschrikkelijke zee te staren. Zo meteen zouden ze weer gaan, de krengen... En ze gingen. Meestal was ik dan alweer thuis. Wat kon ik anders? Ik kon er gewoon niet naar kijken. Ik zou die kerel van mij wel naar huis willen schoppen. Ik wist niet waar ik het moest zoeken. Tot de zenuwen me weer naar het strand joegen. Altijd was er dan iets dat in me zei: Ze zijn omgeslagen, verzopen. Buiten adem en in paniek kwam ik op het strand aan. En zag ik dan maar een stipje, dan wist ik dat er niets loos was.

Inwendig stond ik me op het strand op te vreten. Machteloos was je. Evenals al die andere Zandvoorters. Want heel Zandvoort leefde altijd mee. Soms zagen we ze en dan verdwenen ze weer. Duurde dat wat al te lang, dan

Als er zich op onze kust werk aandiende voor reddingboten en hun bemanningen, zoals bij de stranding van de Salento, trokken velen naar de plaats van actie. Vanaf het strand of de duinen volgden zij in spanning de verrichtingen van de schipper en roeiers van de boot. Sommigen konden daarbij hun emoties amper de baas blijven. Mevrouw Koper had daar keer op keer moeite mee.

knepen we hem allemaal verschrikkelijk. Kwam de boot dan toch weer te voorschijn, dan ging er een golf van verlichting over het strand. En intussen wond ik me maar op.

Straks, nam ik me voor, als ze straks weer op het strand zijn zal ik hem toch op z'n donder geven... Ik zal hem eens precies vertellen, hoe ik over de vader van mijn kinderen denk.

Het is er nooit van gekomen. Waren ze weer op het strand, dan was ik veel te blij. Ik kon hem wel om de hals vliegen. Natuurlijk heb ik het nooit gedaan. Want dat verdiende die kerel van mij toch echt niet.

Vaak was ik thuis, nog voordat de boot van het strand was. Als hij dan thuis kwam, werd er geen woord gezegd. Wat moest ik zeggen? Ieder woord was teveel. Hij kon het varen niet laten en ik kon er niet aan wennen.

Toen was het opeens echt menens. Hier verderop strandde een Italiaans stoomschip, de Salento. En een rot weer dat het was. Heel Zandvoort holde achter de reddingboot aan, er naar toe. Ik mee. Toen gebeurde, wat ik nooit voor mogelijk had gehouden. Ik had al berust in mijn lot. Nu kon die kerel van mij niet terug. En toen zei de schipper, we gaan niet.

IJmuiden kwam en dacht daar anders over. Maar schip- per Paap kreeg gelijk. Ik heb gezien hoe de boot omsloe en twee roeiers verzopen. Had die Paap nog zo gezegd: Al we gaan, brengen we mensen weg. Verschrikkelijk. Al die schipper nou eens zijn hersenen niet had ge- bruikt...

Nou is het afgelopen, zei ik tegen die kerel van mij toen hi weer thuis was. Nou kom jij niet weer in die reddingboot Je leven wagen voor een oefentocht en als het menens i staan jullie machteloos. En wie denk jij, zal na vandaa dan nog in de reddingboot gaan zitten?, vroeg hij me. M'r grootje, wat interesseerde mij dat. Was ik met hem ge trouwd of met de reddingboot? Gesmeekt heb ik hem, da hij die reddingboot vaarwel zou zeggen.

Nog jaren zou hij in de reddingboot zitten. En al die jare heb ik de adem van de dood in mijn nek gevoeld. Angs het is een ziekte, waarvoor geen medicijn bestaat... No één keer zou gebeuren, waar ik altijd al zo bang voor wa Weer zou de reddingboot een oefentocht moeten make En weer was het slecht weer. Op het strand hebben ze nog over gepraat. Of het wel vertrouwd was om bij zo' hoge zee een oefentocht te maken? De schipper en meeste roeiers vonden van wel. Hoe zou het ook ander Ze zagen geen gevaar. En ze gingen. Die keer maakt twee jongens uit Zandvoort hun laatste reis.

Ze waren nog maar net in zee, of de boot sloeg al om. D ik zoiets mee moest maken. Mijn man en zijn broer Roc zaten ook in de boot. Maar op zo'n moment denk je da niet aan. Je denkt helemaal niet meer. M'n God, zoi laat littekens achter. Toen Floor thuis kwam, hebben er over gepraat. Veel is er niet gezegd. Dat was ook n

Een 'portret' van een redder, zoals Hilda van Stockum hem zag. J. Moulijn 'schilderde' hem in het vers Stille Helden:

nodig. Allebei wisten we, dat zoiets kon gebeuren. En met die gedachte moest ik leren leven.

Datzelfde jaar is Floor schipper geworden. Natuurlijk zonder het mij te zeggen. De andere roeiers vonden dat hij schipper moest worden. Maar niet, omdat hij zo goed was. Zij dachten: Laat Floor het maar opknappen. Zelf kapten ze met het reddingwerk. Begrijpelijk trouwens. Ook begreep ik, dat die kerel van mij schipper werd. Die reddingboot was zijn leven. En nou had ik in ieder geval één troost: Ik wist dat hij een goeie schipper zou zijn.

Al gauw had hij weer nieuwe roeiers opgetrommeld. Iedereen had het volste vertrouwen in hem. Floor kende de zee, hij wist wat kon en wat niet kon. Maar wat zegt mij dat nou. De zee is niet te vertrouwen. Ze is verraderlijk en niemand weet er de weg. En de zee neemt, zonder onderscheid te maken tussen goed en kwaad. Nooit hebben we daar over gepraat. Toch wist ik dat hij er net zo overdacht. Dat bleek. Ooit zei hij eens: Waar je dood is, zullen je benen je wel brengen'.

STILLE HELDEN

De sterke kerels zonder woorden,
De helden van de kust,
Die, toen ze 't S.O.S.-sein hoorden,
Zich aan orkaan noch stortzee stoorden,
Van 't doel bewust;
Die door de buld'rende gevaren,
Die steeds en fel rondom hen waren,
Temidden van 't geweld der baren,
Door störm beroerd,
Hun plicht in eenvoud trouw volbrachten,
Niet draalden en niet angstig wachtten,
Slechts aan hun medemenschen dachten,
Door dood beloerd;
Zij zijn het, die op al hun tochten,
Die velen, velen redden mochten
Uit groot gevaar,
Zij, zij zijn Hollands stille helden,
Die nimmer snoevend nog vertelden,
Hoe zij zichzelf ten voorbeeld stelden
Al jaar na jaar.
Waar vol ontroering 't hart zich vulde,
Gewerd hen groote, stille hulde,
Kom Holland, dat je 't nimmer dulde,
Dat zich hun lot
Verslecht'ren zou, kom help dan mede
En dat je grootste lof zich kleede
In deze schoone stille bede:
'Hen zeg'ne God'